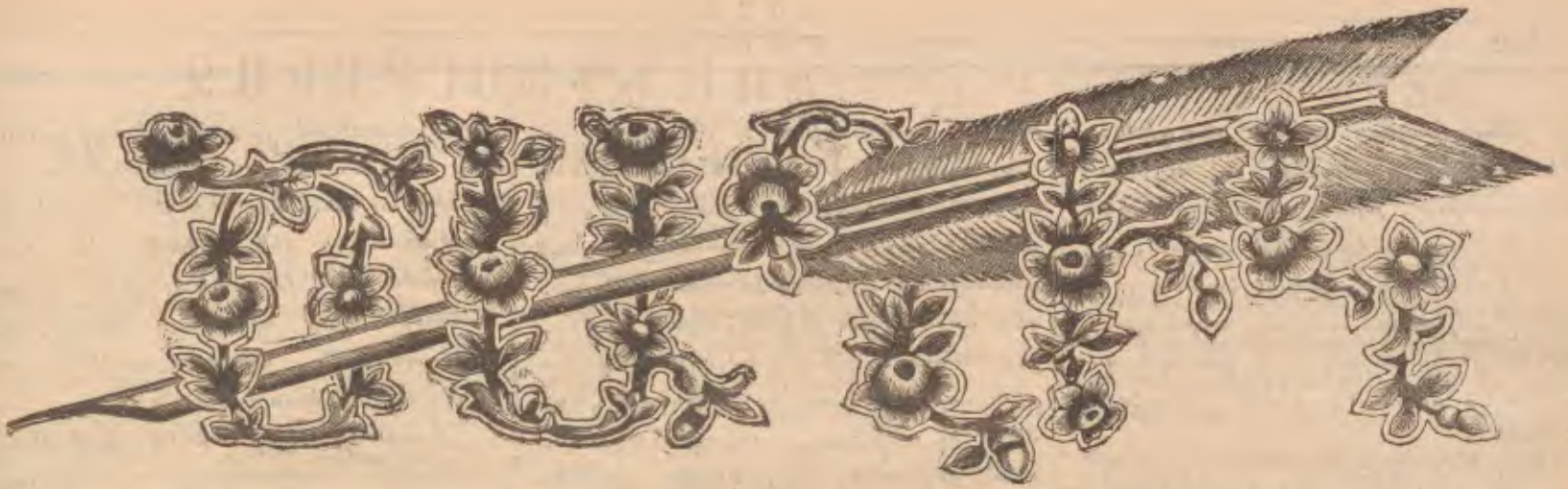

ԾԱՂԻԿ ԵԱՐԱՔԻ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ ԿՐ ՏՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԶՈՐԵԲԱՐՔԻ ԵՒ ԵԱՐԱՔ ՕՐԵՐՆ: — Տարեկան բաժանորդագրութեան գինն է 100 դր. արժաք: — Վեցամսեայն 50. — Գաւառաց համար 115 դր. Վեցամսեայ 60. — Ծանուցման տողը 5 դր.

ՈՐ ԵՒ Է ԳԱՄԱԿ ԿԱՄ ԳՐՈՒՔԻՆ ԿԷՏԲ Է ՈՒՂԻՂ. ԱՌ ԱՐՏՈՆԱՏԷՐ ԵՒ ՏՏՈՐԷՆ ԱՆՏՈՆ ՍԱԲԱՆԱՆ, ԷՍԿԻ ԶԱՊՔԻՅԷ ՃԱՏՈՒԽԻ ՆՂԱՆ Լ.Ֆ. ՊԵՐԱԿԵՐԵԱՆԻ ՏԱՅԱՐԱՆՆ ԽԱՐԱԳՐՈՒՔԵԱՆ յԱՆՃՈՒԱԾ ԳՐՈՒՔԻՆԷՔ ԵՏ ՀԵՆ ՏՐՈՒՐ:

ԹԻԻ 249 Գ. ՏԱՐԻ

1889

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 20 ԶՈՐԵԲՇԱԲԹԻ

ԱԶԴ

Կը ծանուցանենք մեր ազնիւ ընթերցողաց թէ շաբաթ աւուր թուով մեր հրատարակած թերթինն երեսները սխալ տպուած ըլլալով այս անգամ նորէն պարտաւորեցանք հրատարակել զայն:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ազգային տեսութիւն. — Ազգային տարր. — Այլ և այլ. — Սարդ-հարի խնդիրը. — Խօսակցութիւն կանանց. — Կանանց բառարան. — Ասկէ անկէ. — Տանս նիդամնամէր. — Տիկին Բանդալօն (վիպասանութիւն)

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՀԵՍՏ ՍՈՐՎԷ ՈՐ ՄԱՐԴ ԸԼԼԱՍ

Ա.

Յ860ին երբ դեռ ուսանող էի Ազգ. Հիւանդանոցի Որբանոցին մէջ, նոյն տարեկան ազգային գործիչներէ ոմանք սա արտակարգ գաղափարը կը յուզէին և կը գրէին ի Մեղ լրագրի թէ՛ աղքատի զաւկին ուսմունքը հարկաւոր չէ:

Բոլան զայրոյթ կը պատճառէր մեզ

այդ հարց նոյն տարեկան, երբ մենք տաւալին անտիրոճ և անգիտակ էինք իրաց ու գործոց և եռանդ միայն ունէինք, զոր կ'ազդէին մեզ տեսականն ու պայքարը Ազգային Սահմանադրութեան, որ իր հետ կը բերէր նոր աւելն, եռանդ, յոյզ և կ'ազդէր բարեկարգութեան ու յառաջդիմութեան ոգի ու խանդ:

Թէ ստուգիւ պատկուեցա՞ն արդեօք Ազգին յոյսերն ու ակնկալութիւն և կամ պարզապէս միջոցներ էին այդ ամենը սերելի ընծայեցնելու համար Սահմանադրութեան գաղափարը:

Մեզ անկ չէ քննել այժմ այդ կէտեր, զի մեր նպատակէն դուրս են, և որոց քննութիւնը գուցէ տարբեր տպաւորութիւններ պատճառէ, թէ և ոչ Ազգին խոհական մասին:

Այս ըսել չէ թէ Սահմանադրութիւնն անպիտ, անկարելորդ և անօգտակար բան մ'է և կամ ներքին բարւոքման մասին կեցած պակասութիւնը անոր կը վերաբերի:

Սահմանադրութիւնն օրէնք մ'է, որոյ օգտակարութիւնը խղճամիտ գործադրութեան և ընտրող ժողովուրդին իւր ընտրական իրաւունքը դիտակցաբար ի գործ դնելուն մէջ է:

Ինչ որ է, անցնինք մեր առաջադ

րած նիւթին:

«Աղքատի տղուն ուսմունք հարկաւոր չէ» ի գաղափարը հալածուեցաւ նոյն տարեկան բոլան սաստկութեամբ, որովհետեւ իր մէջ կը պարունակէր ոսկիւրունք թէ՛ «ուսմունքը ազնուակաւնաց առանձնանորհուրդ պէտք է լինի». բան մը, յորում տրամաբանութիւնը կը փայլէր իր բացակայութեամբ, որովհետեւ ուսմունքը ոչ ազգութիւն ունի, ոչ հայրենիք, ոչ կրօնք և ոչ ալ սեփականութիւնը ո՛ր և է դասակարգի:

Անշուշտ այս պատճառաւ և մանաւանդ ժամանակին հոսանաց բոլան ազդեցութեան բերմամբ նոյն գաղափար գրեթէ նզովուելու աստիճան հալածուեցաւ իբր թշնամի հասարակաց ոգտին և բարւոյն:

Բայց արդեօք նոյն գաղափար թէ և պակասաւոր իր ձեւին մէջ՝ արժանի էր այնքան հալածական վանուելու:

Ահա այս հարցն է որ կը հետաքրքրէ զմեզ և տնչուշտ շատերը:

Յիշեալ գաղափար իր մէջ կը պարունակէր ճշմարտութիւն, զոր սակայն ի վեր հանող և կամ անոր մարմնաւորութիւն տալ ուղղոյնք բացատրուած, թեան այնպիսի ձեւ մը տուած էին:

որ բնականաբար բուռն ընդդիմութեան պիտի պատահէր, և այս ճշմարտութիւն, խիստ անպատշաճ ձեւով կը յայտնուէր յայնմ պահու, յորում Սահմանադրութեան հաստատութիւնը բոլորովին տարբեր տպաւորութիւններ կը ներշնչէր և նոր դարագլուխ կը բանար ազգային յառաջդիմութեան:

Ո՛ր և է սկզբունք որ գեղեցիկ, արդար, ճշմարիտ և օգտակար են,— թէ և լինին կանխահաս,— կրնան ներկայացուիլ ժողովրդեան, բաւական է որ պատշաճ ձեւով ու պատշաճ բանիւք բացատրուին և յարմարին ժողովրդեան կեանքին:

Առ այս պէտք կ'ըլլայ խիստ լուրջ և խորին հետազոտութեամբ քննել ժողովուրդի կեանքը, նորա նիւթական, բարոյական և ֆիզիկական վիճակը, կացութիւնն ու ապրելու պայմանները՝ մանաւանդ երբ խնդիրը դաստիարակութեան վրայ է, և այս ուսումնասիրութիւն շատ կարեւոր է և օգտակար, որովհետեւ առաջը կ'ըսէ՝ «Լոյս ժողովրդեան, լոյս է ժողովրդեան է»:

Տեսնուեցաւ արդէն թէ այս յօդուածը գրելու մեղի շարժառիթ եղած է դաստիարակութեան խնդիրը, որ կը յուզուի մեր մէջ իբր և՛ տարիէ աւելի և առ այս իրարմէ քիչ շատ տարբեր խորհուրդ և ծրագրեր առաջարկուած և օրէնքներ դրուած են, բայց այդ շատերէն և ոչ մին գրեթէ օգտակար եղած է դրապէս, որովհետեւ այդ ամենը օտար ազգերէ փոխ առնուած գաղափարներ ըլլալով՝ ի հարկէ չէին պատշաճիր մեր կեանքին, կացութեան, վիճակին և մեր ապրած միջավայրին, հետեւաբար զարմանալի չէ որ հակառակ այնքան ջանից և նիւթական մեծամեծ զոհողութեանց՝ ցանցառ արդիւնք արտագրէին և դրժագոհութիւն պատճառէին նկատմամբ արդիւնքին:

Կ'առարկուի թէ ինչ են այն չորջանաւարտք, զորս մեր վարժարաններ ամ ըստ ամէ կը նուիրեն գունդագունդ, բայց անոնք բան մը եղած չեն:

Շատ հշմարիտ է, բայց ինչ շըրջանաւարտներ են ատոնք:

Թողունք թէ ուսածնին հազիւ թէ

մի քիչ ֆրանսերէնի և մէկ երկու առարկայից նախնական ծանօթութենէ անդին չեն անցնիր, բայց ինքեանք այնքան յաւակնոտ են, որ շատ բան գիտնալ կը կարծեն, ուստի չեն ուզեր սորվածնին ընդարձակել, աւելցնել, նոր ուսումնասիրութիւն ընել. նոր բան սորվել, պրպտել նախնեաց գործերն ու կեանքը, և կը բաւականանան վերժանելով վիպային գործեր միայն, որ կը պատկերեն օտարի մոլութիւնները, իբր թէ մեր ունեցածները չբաւէին մեզի և հարկ կենար սորվելու ուրիշներ ալ:

Աւելցնենք նաեւ բանի և մարդու չհաւնելու նանրամտութիւնը՝ զոր կը նկատեն իբր յայտարար նշան շատ բան գիտնալու, մինչդեռ գիտուն մարդու յատկանիշը խոնարհութիւնն է:

Ինչ կ'ընեն այդ շրջանաւարտներու գունդեր:

Որովհետեւ կարի յաւակնոտ ըլլալով—աւելցնենք նաեւ թէ տարիքին ալ լցուած է— չեն հաւնիր, չեն զիջանիր արհեստաւորութեան, մեծ բաներ ու փայլուն ասպարէզներ կ'երագեն, որովհետեւ ուղական բան սեռական բանի հոլովել և ֆրանսերէն լսելու կամ «*լանգա*» կարգալ սկսած ատեննուն մնած կամ սողորուած են սա գաղափարով թէ՛ երբ շրջանաւարտ ըլլան, մեծ բողբոջ պիտի հասնին, բայց երբ ոտք կը դնեն գործնական աշխարհը, յայնժամ կը հասկնան իրենց սխալը համոզուելով թէ՛ երազն իրականութիւն չէ:

Հետեւաբար, ընդ երկար դռնէ դուռ գեղեցիկէ յետոյ՝ հոսկ ապա որոշում կուտան վարժապետութեան(1) որ իբր թէ ապաստանարան ըլլար կարգ մ'անգործ թերուաներու, որ առանց նախապէս պատրաստուած ըլլալու նոյն շատ յարգելի ու վսեմ պաշտօնին՝ մուտ կը գտնեն վարժարանաց մէջ ապրելու համար միայն, և կամ անոնցմէ ոմանք հազիւ կը զիջանին գաւառները երթալ:

Բայց այս ասպարէզն ալ յուսատու ըլլալէ սկսած է դադրիլ, որովհետեւ

(1) Բարեբաղդութիւն է որ այժմ այնքան դիւրութիւն չկայ թերթի արտօնութիւն ստանալու, եթէ ոչ ընթերցողներէ աւելի հրապարակ պիտի լցուէր թերթերով, ինչպէս կըլլար երբեմն:

այժմ ուսանողէ շատ վարժապետ կայ, թէ և արժանաւորք սակաւաթիւ են, և այս ալ անակնունելի չէ, քանի որ արժանաւորք չեն քաջալերուիր ըստ արժանւոյն և վաստակաւորներ կը լըքանուին իբր անգիտակ արդի նոր մէթոտներուն, մինչդեռ ամենէ լաւ մէթոտը փորձառութիւնն է:

Վաստակաւորք եթէ փոխանակ լքանուելու՝ քաջալերուին՝ իրենց ճիւղն իբր արուեստ մշակելու և իրենց մասնագիտութիւնը նոր մէթոտներու ծանօթութեամբ մշակելու ի հարկէ ջանադիր կը գտնուին, և այսպէս յառաջդիմութիւն կոչուած բանը լոկ գաղափար մ'ըլլալէ դադրելով՝ վարժապետութիւնն ալ իբր արուեստ յառաջդիմելու և ազնուանալու վիճակ կ'ստանայ, մինչդեռ այսօր ասպարէզ մ'է, ուր բաղդը կը նետէ զիրենք պարզապէս և ոչ թէ կոչումը, պատրաստութիւնը:

Այսպիսի վիճակի մէջ ինչպէս կարելի է որ բարձրանայ ու ազնուանայ վարժապետութիւնը և հաճելի ասպարէզ դառնայ կարողներու, որ կը վըհատին ի հարկէ՝ տեսնելով թէ՛ երէկուան թերուսը իրեն կը յաջորդէ աղեցիկ անձի պաշտպանութեամբ և կամ կը կոչուի ի պաշտօն տեսչութեան, զոր վարելու ոչ արժանիքն ունի, ոչ կարողութիւն, ոչ յարմարութիւն և ոչ ալ հմտութիւն ու փորձառութիւն:

Ահա մեր շրջանաւարտներու ըրածն և ահա անոնց վիճակը, որ արդիւնք է դաստիարակութիւն կոչուած երկարատեւ յոռի դրութեան:

Ոյն դրութեան համեմատ գրեթէ ամեն թաղի նախակրթարանք խճողուած ու բեռնաւորուած են բազում և անվերջանալի Ութիւններ պարունակող ուսմանց ծրագրերով, զորս գործադրելու համար ոչ թաղերու ելմտական վիճակը կը ներէ և ոչ ալ ուսանողը կըրնան տանիլ. որովհետեւ աւանդուածներ շատ ու շատ են, բայց արդիւնքն է վիճակ մը, որ աղքատութիւնը աճեցնելու կը նպաստէ մեծապէս, որովհետեւ տղաք անցնելով արհեստ սորվելու ժամանակը և կամ չզիջանելով՝ արհեստաւոր ըլլալու, կը կորսնցունեն ասպագայ ունենալու առիթը, որ յիշքն է աղքատութիւնը սղգին

մէջ տարածուելուն, ինչպէս որ կը տեսնուի փորձն ու օրինակը:

Արդեօք կրնայ ըսուիլ թէ մեր այս անկեալ վիճակին պատճառը ուսմունքն է:

Ուսումը և գիտութիւնը ազդի մը զարգացման ու հարստութեան ազդերն են, բայց ասկէ չհետեւիր թէ ամեն մարդ անպատճառ սորվելու է շատ մը «-իչ»-ներ, որպէս զի ապրի:

Ուրիշ բան է սորվիլ ապրելու համար և ուրիշ՝ կոյր և տգէտ չմնալու համար:

Ապրելու համար արհեստ, իսկ կոյր և տգէտ չմնալու համար՝ բաւական է որ մարդ խնամեալ նախակրթութիւն ստանայ:

Այս պէտք է լինի մեզի ընդհանուր կանոն, որոյ համեմատ ընթանան մեր նախակրթարանք ուսմանց համեստ ծրագրով մը որ պարունակէ միայն ինչ որ անհրաժեշտ պէտք են իբրեւ հայ և իբրեւ մարդ ապրելու, այսինքն, նոյն ծրագրով սորվի հայ տղան ճանչնալ իւր պարտիքն առ Աստուած, առ եկեղեցին, ընտանիքը՝ երկիրն ու ազգը, գիտնայ իր լեզուն դրածն ու կարգացածը հասկնալու չափ, ինչպէս նաեւ թուրքերէնը. որ երկրին տիրող լեզուն է, գիտնայ հաշուել, պարզ տուժար բռնել և ծանօթանալ բնական գիտութեան միջոցով այն տարրական սկզբունքներուն որ շատ մը արհեստներու համար կարեւոր են, ինչպէս և պատմութիւն, բարոյական և քաղաքավարութիւն և այսքանը բաւական է, զորս տղան կրնայ ուսնիլ քիչ ատենէ, որով կրնայ իւր 13-14 տարեկան հասակին մէջ արհեստի երթալ ճարելու համար իւր հայրը իր խանութին մէջ, որով թէ խնամեալ նախակրթութիւնը — և ոչ թէ աւելորդ ուսումներ — կը ծաւալի Ազգին մէջ և թէ աղքատութիւնը կը դադրի հսկայաքայլ յառաջադիմելէ մեր մէջ:

Բայց փոխանակ ըսելու և քարոզելու տղուն թէ ասոնք սորվէ որ փառայ վաստկիս, տպաւորելու է անոր մտացը մէջ թէ՛ ասոնք սորվէ որ կոյր ու տգէտ չմնաս, իսկ արհեստ սորվէ որ մարդ ըլլաս:

Մենք զասոնք կը քարոզենք ոչ իբրեւ դադարաւոր մը, այլ իբրեւ արդիւնք մեր բազմամեայ փորձառութեանը, որոյ

համեմատ շարժեցանք հանդէպ մեր որդւոյն Լեւոնի, զոր՝ յետ ստանալոյ բաւականաչափ նախակրթութիւն, առաջնորդեցինք Ազնուափայլ և քաջահմուտ արհեստագէտ Յովսէփ Էֆէնտի Գաֆաֆեանի(1) գործարանը, ուր ուսնի մեքենագործութիւն, որ պատուական արհեստ մ'է և կը խոստանայ ապագայ:

Կ'ըսեն թէ արհեստ չկայ. այս գաղափար նոյնպէս ճիշդ չէ. արհեստ կայ, և թէ չկայ արհեստ մը որ ստորին լինի:

Արհեստը չէ որ դժարը կը բարձրացնէ, այլ մարդն է որ աշխատութեամբ արհեստը կը բարձրացնէ, որով ինք ալ կը բարձրանայ:

Նոյնպէս ամօթ կոչուած բանը արհեստին մէջ չէ, այլ ծուրութեան, մոլութեան, դատարկապորտութեան և անարժան վարուց ու գործոց մէջ է:

Արհեստով աշխատողին հաց չպակսիր:

Եթէ հին արհեստներէ մէկ քանին փճացած են, անոնց տեղնոր արհեստներ ծնած են և դեռ պիտի ծնին:

Ուստի, սիրենք նախակրթութիւնը և ստանդենք մեր տղայոց, որպէս զի կոյր և տգէտ չմնան:

Սիրենք արհեստը և սորվեցնել տանք մեր տղայոց, որպէս զի մարդ ըլլան:

Եւ այսպէս, աղքատին տղան ոչ ուսմունքէ կը զրկուի և ոչ հացէ:

Մ. ԳԱՓԱՄԱՃԵՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս տարի Արմաշ ուխտի գացողներու թիւը շատ աւելի եղած է նախորդ տարիներէ. Պօլսէն և թէ շրջակայ գաւառներէ շատ ուխտաւորք գացեր են, բայց անհաճոյ ո՛ր և է դէպք չէ պատահած:

Գեր, Օրմանեան Սրբազան Ս. Խա-

(1) Գաֆաֆեան Էֆէնտի գործարանը մեծ պատիւ կը բերեն իրեն և իրմով մեր Ազգին, զի այս մեծանուն արհեստագէտ և իւր որդին Ազնուա. Արամ Էֆէնտի իւրեանց հիանալի ճարտարութեամբ կը մրցին ընդ օտարս և կը վայելեն իրենց անուան արժանի արդար համբաւ նոյն իսկ Եւրոպացւոց մէջ, որ փառք է մեզի:

չի տօնին օրը հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատուցեր և ընաիր քարոզ մը խօսեր է: Յետոյ տեղի ունեցեր է Եկեղեցական Բարձրագոյն վարժարանի բացումը հանդիսաւոր կերպիւ:

Քաղ. Ժողովը իւր վերջին նստին մէջ վերահաստատեց Ազգ. Հիւանդանոցի Պատ. Հոգաբարձութիւնը իր պաշտօնին մէջ: Քաղ. Ժողովոյ այս որոշումը, ընդհանուր գոհութիւն պատճառած է:

Քաղ. Ժողովը նաեւ հետեւեալ կերպիւ վերակազմեց Ուսում, խորհուրդը՝ Ազնուա. Տօքթ. Թիրեաքեան Էֆ. Արշակ Յակոբ Էֆ. Արապեան Աթանա. գինէ Էֆ. Կիւլպէնկեան Յովհաննէս Էֆ. Մոստիշեան Յարութիւն Էֆ. Տատեան Տրդատ Էֆ և Փափազեան Պարգեւ Էֆ.— Կը շնորհաւորենք նորընտիր Խորհուրդը և յաջողութիւն կը մաղթենք իւր կարեւոր ու կենսական պաշտօնին համար:

Տեղն է որ բնենք թէ իւր նախորդը ունեցածէ շատ դնահատելի գործեր և աշխատութիւն:

Ազգ. Պատրիարքարանի Անցագրատան պաշտօնեայ Զարայեան Միքայէլ Էֆէնտի յուղարկութիւնը տեղի ունեցաւ կիրակի օր Մաքր-գիւղի եկեղեցին նախագահութեամբ Ալէաթճեան Գեր. Գրիգորիս եպիսկոպոսի և ի ներկայութեան երկու վարդապետաց և բազմաթիւ յուղարկաւորաց: Գեր. Ալէաթճեան ընտիր դամբանական մը խօսեցաւ: Միքայէլ Էֆէնտի իւր խոհեմ և բարեհամբոյր բնաւորութեամբն ու քաղաքավարի վարմունքովը սիրելի էր բազմաց:

Կ'իմանանք թէ յուղարկաւորութեան առթիւ Մայր-եկեղեցւոյ նախորդ և արդի Առժամանակեայ Թաղ. խորհրդոց միջեւ վէճ մը ծագեր է նոյն օր:

Շաբաթ աւուր փունջի մէջ հետեւեալը կը կարդանք:

«Հռովմէական ազգայնոց Պատրիարք Գերապայծառ Ազարեան գրելով ի Բ. Դուռն թէ Բերայի հայկական գերեզմանատան մէկ մասն կը վերաբերի Հռովմէական Հայ Ժողովրդեան, — խընդրեր է որ յանձնուի Հռովմէականաց Պատրիարքարանի: Նորին Գերապայ»

ծառութեան սոյն խնդիրն, Եպարքոսական հրամանաւ, դատական ու կրօնական գործոց նախարար Վսեմ. Ճէվտէթ փաշա գրելով հաղորդելով մեր Պատրիարքարանի՝ ծանօթութիւն ուղած է ։

Ա Ձ Դ

Թերթիս աշխատակիցներէն Պ. Գէորգ Սիմէշեան՝ թարգմանիչ Թափառական Հրեայ անուն վիպասանութեան կը փափագի մասնաւոր դասեր տալ Ֆրանսերէն, թուրքերէն և հայերէն լեզուաց՝ խիստ դիւրուսոյց մէթոտներով և չափաւոր պայմաններով ։

Դիմել լրագրոյս Խմբագրատունը ։

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

«Կարդացի ձեր ինձ զրկած նամակը» կընդրէ ազնիւ անձ մը իր ծանօթներէ մէկուն ։ որմէ ընդունած էր կոշտ ու կոպիտ ոճով նամակ մը, և կ'աւելցնէ՝ «և երբեք պարունակութեանը վերահասու եղայ, Իսկայն համալսարանայ թէ սխալմամբ իմ հասցէիս զրկեալ էք զայն ։ սւտի կը դարձնեմ ձեզ, որպէս զի բուն տիրոջը զրկէք» ։

Սոյն երկտողին վրայ կոշտ ու կոպիտ ոճով նամակ գրող անձը կը պարտաւորի երթալ ներուսն խնդրել իր ըրածին համար ։

Թո՛ղ օրինակ և խրատ ըլլայ ամեն անոնց՝ որ թեթեւութեամբ չափ չեն դնել իրենց լեզուին ու գրչին, և հետեւաբար խայտառակ ու ամօթապարտ կը մնան ։

Պատուաւոր անձ մը բարենպատակ գործի մը համար կը գիմէ միջնակարգ անձէ մը խնդրելու համար որպէս զի ինք ալ մասնակցի հանգանակութեան ։

— Ինչ, կ'ըսէ, լսե՛ր էք երբէք որ ես ասանկ բան ընեմ, հեռացիք ասկէ ։

— Շատ լաւ, կը մաղթեմ ձեզի համար որ ձեր կենացը մէջ վայելէք առնելու դժբաղդութիւնը, կ'ըսէ ու կը մեկնի ։

Արդեօք ո՛րչափ դիւրակեացներ կան որ տալու երջանկութիւնը չեն վայելել ։

Մ. Գ.

ՍԱՐԸԵԱՐԻ ԽՆԴԻՐԸ

Մի քանի խոհական ազգայինք՝ որ կը բնակին Սարը-եար, տեսնելով որ տեղւոյն Հայ-բնակիչք կը շատնան հետգհտէ և տեսնելով որ անդ ոչ եկեղեցի կայ և ոչ դպրոց, մինչդեռ Յոյնք ունին իրենց եկեղեցին և դպրոցը, կը խորհին ընկերութիւն մը հաստատել. որոյ նպատակն ըլլայ գոյացած շաբաթական տուրքերով և նուէրներով բաւականաչափ գումար մը ձեռք բերելով՝ կառուցանել մի եկեղեցի(1) և դպրոց ։

Իբր 2—3 տարի առաջ կը հաստատուի այդ Ընկերութիւնը, որ կը բաղկանայ Ընդհ. Ժողովէ և Տնօրէն խորհուրդէ, և փութաջանութեամբ կ'աշխատի դէպի իւր նպատակը ։

Ընկերութիւնը իւր հասոյթն արդիւնաւորելու նպատակաւ կը վարձէ նաեւ Սարը-եարի Օրթաչէշմէ կոչուած գեղեցկադիր, օգասուն և զուարճալի զբօսավայրը հանդերձ զբօսարանով և Ազնուաշուք Թ. և Թ. Մոստիչեան է. ֆէնախը, որոնց սեփականութիւնն է նոյն տեղը, սովորականէն 20—30 ոսկի նուազ գնով վարձու կուտան նոյն Ընկերութիւն, որոյ հասոյթը կ'աւելնան զգալաբար ։

Բայց ցաւալի է յարել թէ անմիաբանութեան ոգին այս գեղեցիկ գործին մէջ ալ երեւնալ կ'սկսի անշուշտ ի միաս նպատակին ։

Քանի քանի անգամներ փափագ կը յայտնուի դպրոցի կառուցման համար գետին մը գնել ։ որպէս զի Ընկերութիւնը նորահաստատ դպրոցին համար տեղւոյ վարձ տալէ ազատի, բայց ամէն անգամուն ալ Ընկերութեան անդամներէ դիւրակեաց անձինք ոմանք որ չեն ուզեր շինութեան առթիւ մի քանի ոսկի նուէր տալ իրենց քսակէն, արգելք և դժուարութիւններ կը յարուցանեն կամ գնուելիք գետինն տէրը գաղտնի համոզելով, կամ տեղւոյն գինը ձեռքի տակէ կրկնապատիկ, եռապատիկ և քառապատիկ բարձրացնելով և կամ Ընկերութեան դրամէն մեծ մաս մը տոկոսի տալով տուանց ։

(1) Միայն Պէօյի կոտէրէի խորբը կայ մի եկեղեցի, որ շատ հեռու է Սարըեարէ և մոտաւանդ ձմեռը մեծ դժուարութիւն կայ հոն երթալու ։

Ընդհ. Ժողովոյ հաւանութեան, ինչպէս որ Գ. Համբարձումեան էֆէնտի ըրած է, որ 2—3 շաբաթ առաջ տեղն ի տեղը հրատարակուեցաւ Մանդումէի մէջ ։

Ըսենք նաեւ թէ արգելք եղողներ անխղճաբար փորձ կը փորձեն նաեւ իբր խոչընդոտ Ընկերութեան յառաջդիմութեանը ցոյց տալ Մեծ. Բարսեղեան Բարսեղ և Սվաճեան Յարութիւն էֆէնտիները, որ ոկիղբէն այս Ընկերութեան կազմութեանը, օգտին և յառաջադիմութեանը նիւթապէս և բարոյապէս աշխատած և իրենց բաժինները միշտ կանխիկ վճարելէ զատ՝ նաեւ չեն խնայած իրենց նուիրատուութիւնները զանազան առիթներով ։

Ասոնք իրողութիւններ են, որ, ինչպէս ըսինք. հրատարակուեցան Մանդումէի մէջ և որ չհերքուեցան անոնց կողմէ, որ պարտաւոր էին հերքել, բայց քանի որ լուեցին և կը լուեն, բընականաբար կը հետեւի թէ ասոնք ճշմարտութիւններ են ։

Շատ փափագելի էր որ այս ճշմարտութիւն բնաւ գոյութիւն չունենար և գործ ու նպատակը միայն իրականութիւն գտնէր, գետինը ծախու առնուէր և ձեռնարկուէր դպրոցին շինութեանը, որում յօժարակամ մեծ նպաստ մ'ընելու խոստում տուած է Վսեմ. Ասպետն Ջունդ ու նոյնպէս նպաստելու տրամադրութիւնն ցոյց տուած են ուրիշ բարեսէր անձինք, բայց քսակնին լեցուն ալ սիրտերնին աղքատ եղող կարգ մ'անձինք—որոնց անունը չենք յիշեր— ամեն ատեն արգելք հանդիսացած են ։ ինչպէս ըսինք շինութեան ի նպաստ իրենք ալ մի քանի ոսկի չտալու նպատակաւ ։

Շատ երանի է որ այդ կարգի անձինք բնաւ գործի մէջ չմտնեն, քան թէ մտնելով հասարակաց օգտին և բարւոյն արգելք ըլլան ։

(Շարունակելի)

ԽՕՍԱՅՈՒԹԻՒՆ ԿԱՆԱՆՑ

Սոյն յօդուածը գրել և հրատարակել պատշաճ դատեցինք երկու պատճառով. նախ անոր համար որ իր մէջ կը պարսնակէ բարոյական ընդդէմ

կարգ մը թիւը գաղափարաց և երկ-
րորդ որ՝ ռամկական լեզուն կը պատ-
կերէ, զոր պէտք է յանձնել ապա-
գային՝ իբր հնութիւն:

Պարեւ Ա. տուտու:

—Աստուծու պարին հոգի քուրուկ,
աս ո՞ր հով փչեց, քա ախշիկ, խովա
մը ճուր պեր քի հէրճայի մէնէկէն
օտկը լեցունեմ:

—Վո՛ւյ մեղայ, կիտես քի իրաւ է,
կոտորտող, սանքի դուն բէք շատ կու-
գաս, անլըման, կէօրին պագըն այ-
տա մայիտա մէկ օրթան կելլաս:

—Ձի հանգչիս հէմէն, տահա եր
է՞ր քեզի էի:

—Պարին ըլլայ էրածդ:

—Պարիտ շատնայ, հոգիս, հէլէ
սա շալդ հանէ տէ հիսապը կը տես-
նանք:

—Փառք Աստուծու քի նէ առնե-
լիք ունիմ նէ տալիք:

—Էրնէկ քեզի, խուշիկս: տիւնեա-
տա սէնին, ահրէթտէ:

—Տօղրուսու:

—Էյ ինչ կայ չիկայ նայինք:

—Աման, քուրուկ, հիչ մի հար-
ցունեք, տէրտ ունիմ, տէրտ ունիմ
քի, սիրտս խաղէլ եաբրաղիի պէս
բիւթիւն օր կը նետէ կոր:

—Վախ, ճանըմ, վախ, կէնէ ինչ
էղար:

—Ախ, նասըլ ըսեմ, նասըլ ըսեմ,
քանի օրէն պէրի քի նէ կերածս կե-
րած է, նէ խմածս խմած, մենծ պօ-
յէն հնհնութի մէջ էմ:

—Խեթ ըլլայ, ինչ ունիս:

—Ձըլլալու օրթանճաս. կէօմէկ-
ճին, իր իշտին կէօնիւլ տուեր է, իլ-
լէմ քի պիտի առնեմ կ'ըսէ: ամա,
ճանըմ հոգի քուրուկ, հիչ ըլլալու
պան չէ, մեր թէմթօյին կէօրէ չէ.
վոթկածին մէկը, չէնէ, չէնէ քի,
լախըւտըն ասլա լախըւտը չօկտէր.
հիմակու սըյըլնեքէն է:

—Էյ նասըլ, պարէմ աղւո՞ր է:

—Աղւորը վար ասնի. ան տիւզէն-
ները մամիկիս ալ տամ նէ աղւոր կե-
րենայ:

—Տարիքը վուրտեղվանքն է:

—Աղբաները չի նայեցայ քի կիտ-
նամ. հիմակու ախտիկներուն տարիքը
պէլլէ է:

—Շնորհքով մարդու զաւակ է:

—Հէմէն տչկդ խաղայ պիլէ քիմ,

շնորհքով մարդուն զաւակը ատ պօյե-
րը կըլլայ: շնորհքին վար ասնի տէ
վար հալածի:

—Փարայ ունի:

—Օրը օխտը ութը զուրուշ կը վաս-
տիի ամա, փարան ինչ ընեմ, ինք
մարդ ըլլայ եօխսամ. դուն փարա
տուի՞ր, էս փարայ տուի:

—Հիմա օ չամար պարտախ էղեր
է, չինտի տէրտ փարատա, ամա աղ-
ւոր չէ էղեր, խույսուղ է էղեր, տին-
կօղէ էղեր, քէնտինէ պէյէնմիշ է է-
ղեր, լիլթած է էղեր, տուիկսիզ է
էղեր, հայէ չի հասկցող է էղեր, օյ-
նախ է էղեր, սօյգատէ չէ էղեր, իս-
րաֆճի է էղեր, տուն փուլցունող է
էղեր, սանկ է էղեր, նանկ է էղեր.
ասանկ պաներ փնտռելը հիմա պա-
րիթ է, վերն Ասուած, վարը վաթ-
ծուննոց. հիմակու էրիմարդիկը փա-
րա կըսեն հոգի կուտան կոր. ամա
ըսէ քի առածնին ինչ է. կինովի մը
մեղէ չէ, ամա ինչ ֆայտա քի իշտէ
մէյ մը զանցա է էղեր. իճատ ընողին
հէմէն ճիտը տակը մնայ:

—Հէմէն երկու աշվընին քէօռնայ
տէ ճըղիկ ճըղիկ կոտորտին քի էլին
կիւլֆիտանի զաւկները կուլիսէ կը հա-
նեն տէ ետին ալ պալոյուշ կը կտրին,
ունիս մի, չունիս մի, կայ մի, չի կայ
մի, հիչ ֆիթուռ չեն ըներ, իլլէ պեր
կը կանչեն, սայքիմ հիմըկու էրիմար-
դերն ալ կը կարգուին տէ բէք օր տ.
րեւ կը տեսնան կոր, աչկս էլլայ, կը
տատին կը տատին ասարտակը կելլան
կոր. պարէ տունին մէջն ալ քիշ մը
ըռահաթուլթան էրէս տեսնան, տըռ-
տըռէ խըռխըռէ աչկ պացած չունին:

—Գուրուկս, սանքիմ բէգ ախտիկ-
ներուն պան չըսենք, քիշ մըն ալ խա-
պահաթը էրիմարդոցն է. ընող ըլլող.
իտարէնին կիտծող խօսքմըռուկ, կիւլ
տամլասի ախտիկները կը ձգեն տէ էր-
կուփարայի էտին կանին հէմ ալ կիտ-
նինփորճանքի մէջ կը տնեն. էրիմար-
դուն համար կնիկէն փարայ առնելը
ինչ ապէս բան է. քանի մը զուրուշի
համար կը տանին ինքզինքնին կնիկնե-
րուն կը ծախեն. հէլպէթտէնէ քի կը-
նիկներն ալ պօյ կելլան, լեզունին կեր-
կնայ, պաղնիքի թօխմախի պէս էրիկ-
նուն կուլիին կը զարնեն. հիմակու էրի-
մարդիկ ալ իաէ սէօղիւմ եապանա քի
իշտէ էրիմարդ էն. էրէրնին կացեր

ճուրերնին մնացեր է. թող չընեն.
թող չընեն. մէյ մըն ալ կըսեն քի կը-
նիկներուն մաղը խելքը կարճ մաղը
էրկան է. աչկս կարեմ, աս է իրենց
խելքին էրկանութիւնը:

—Պերանդ պագնեմ, բէք աղվոր
ըսիր. դուն էրիմարդ ըլլալու էիր.
քուզում քուրիկ, աս պանին ինծի
խելք մը սորուցուր:

—Նայէ, հոգիս, քեզի ըսեմ, էյէր
չես ուզեր քի տղատ ատ ախտիկը առ-
նէ նէ, հէմէն սթտուեր է, շնորհ-
քով ախտիկ մը կտիր տէ սահաթ մը
առաջ օտկ ծառք ընելդ նայէ, զէրէ
ճահիլին միտէն պուլանմիշ է էղեր:

—Արեւդ օրերդ սիրեմ, հոգի քու-
րուկս, աս պանին քիշ մը էօն այախ
էղիր, ինչտար ըլլայ նէ կէնէ դուն է-
թէի պէլինտէ էս. խաթրդ խօշ կընեմ:

(Շարունակելի)

Մ. Գ.

ԲԱՌԱՐԱՆ ԿԱՆԱՆՑ

Թաց փեշտիմալ.—Թեթեւոյիկ:

Փիտիկը ծառը էլեր է.—Խմած է:

Կատուն ունի հաց ու պանիր, գի-
շերը քունը չի տանիր.—Ձրտես:

Էրնէկ քեզի խորոզիկ. ոչ պաք կի-
տես ոչ ուտիք.—Անհոգ:

Նինէ, խրատ տալէս պէրի կատուն
օխտը ճանճ պունեց.—Իր գիտցածէն
չը չեղող:

Պառկէ, լուսուն շատ կայ.—Տըլ-
մար:

Մինչեւ օր էղաւ նէ, օխտը հավանի
տակ ինկաւ.—Գործ մը՝ որ շատ դըժ-
ուար լմնցած է:

Մինչեւ օր Շուշանը զարդարուի
նէ. ժամերը կարճակուին.—Դանդա-
ղը մինչեւ օր շարժի. բանք բանէն
կանցնի:

Բէն է բիէ, խէ.—Ձայնդ կտրէ,
դիմացինը կը հասկնայ:

Մ. Գ.

Մարդ մը իբրեւ ոճրագործ ամբաստանուելէ վերջ երբ մահուան կը դատապարտուի, կը խնդրէ որ թոյլ տան իրեն վերջին անգամ մըն ալ տեսնելու իւր ինքնը և զաւակները, իր ազգանքը կընդունուի և ոստիկանաց հսկողութեամբ տուն կերթայ: Հոն գրեթէ ժամ մը իւր ընտանիքի անդամոց հետ տեսնուելէ վերջ դուրս կենէ տունէն առանց բան մը յայտնելու իւր սոսկալի դատավճռոյն նըկատմամբ, ինք կարծելով թէ իւր ամուսինն երեկոյին ըստ սովորութեան տուն պիտի դառնայ, կըսէ՝

— Պարոն, կաղաչեմ մի մոռնաք այսօր հովանոցս ու գլխարկս առնելու:

* *

Բազմոսի աշակերտ մը կամուսնանայ ազնուական օրիորդի մը հետ և ամեն իրիկուն վերջին աստիճան գինով վիճակի մէջ կը դառնայ ի տուն: Խեղճ երիտասարդուհին բաւական ատեն համբերութեամբ իւր «խաչը կըրել» է վերջ, կըսէ՝

— Սիրելիք իմ, մինչեւ երբ պիտի շարունակես այդ յոռի ընթացքը: չե՞ս գիտար իմ վրայ, քիչ մը հաց կուտեմ, այն ալ սրտիս վրայ կը մնայ, ամեն օր գլուխդ առնելով ո՞ր կերթաս:

— Իրաւունք ունիս, ազնիւ ամուսինս, այսուհետեւ ուր որ ալ երթամ գլուխս քեզի պիտի ձգեմ:

* *

Երիտասարդ մը կամուսնանայ հարուստ աղջկան մը հետ, որու ընտանեաց կողմէ ահագին գումար մըն ալ դրամօժիտ կատանայ: Երկու ամուսնաւորներն, բայց քիչ մը վերջ երեստասարդին մսխող բնաւորութիւնը տակն ու վրայ կընէ այս խաղաղ կեանքը: Երբ ամբողջ ունեցածը — աւելորդ է ըսել կնոջ դրամօժիտն ալ — կը մնայ, կըսկսի ատել իւր կինը և զայն ձգելու հնարներ որոնել: Երեկոյ մը մինչ այս վերջինն սեղան կը շտկէր, էրիկը յոնքերը պառտելով կը դռնէ:

— Մատամ, այդ ի՞նչ է, ինչո՞ւ մէկ

աչքդ կոյր է:

— Տէր իմ, նոր կը տեսնէք իմ միականի ընչալս, կը պատասխանէ կինն աղերսարկու դիմօք:

— Այո՛, մինչեւ հիմա ես քու կոյր ըլլալդ չէի գիտեր, վաղը մօրդ տունը գնա՛:

ՏԱՆՍ ՆԻԶԱՄՆՄԵՍԻ

(248 հիմն Նիւթիւնի պատճառով)

— Կէչէն ազգամ քի սէօհպէթինիզ օ քատար ուղուն սիւրտիւ քի, պիզ օթուրտուղ: մուղիգատա սուս օլտու, սիզ կէնէ տալին տալին օյնալը պէօյ. Լէշլօրըտընը:

— Վիճակ սէօլէտինիտի իսէ. էօյ. Լէշմէք իսթէտիմ:

— Աման մատմաղէլ, նէ՞ սէօլէտի,

— Ֆիքրիմէն չըգտը:

— Գուզում մատմաղէլ, քոն Լաֆուր Տէօ նէ՞ սէօլէտի:

— Իսթիլմէ կիւլմէք իշին մի. . .

— Օ նէ՞ սէօլ. Ալլահ էթմէսին. նէ՞ օլուր ըմը. շիմալ լիպէթա տըր էօլէ շէյլէր. պանատա կէչէն ազգամ միւսիւ իլէ օյնատըղըմը վաղըթ, «Իս. մին կիպի բէք նաղիք էտասըն» շար. գիսինի էօլէթաթի. մուղիգատն սէ. սինտէն պիզիմ սէսիմիզ պէլլի պիլէ օլմատը:

— Գուզում մատմաղէլ սէօլէ.

— Իշթէ շէօլէ տէտի:

«Գաշլէրին միլ տիր,

Տիլին պիւլպիւլ տիր.

Պիրիպիրիմիզտէն այրը իսէք

Կէօյնիմիւզ պիր տիր»

— Է պաւլօ՛ միւսիւ. բէք կիւզէլ սէօլէմիշ. մութլու սանա, մատմաղէլ, քի էօլէ պիր ամուռէօյէ տիւշմիւշին:

Տէօրիւնի մատմաղէլ: Տամալարըն ի. քինճի վաղիֆէսի օյունուն լըղ ալտը. զը վաղըթտա ուսուլի բէրտէտէն էլ. Լէշլինտէ պուլունան (Տաշուր) իլէ միւ. սիւլէրին թէրինի սիլմէքտէն իպարէթ տիր:

— Է՛յ պու նասը՛լ օլապիլլը. միւ.

— Շէօլէ քի օյնատըղընը գէման տամալար Տաշուրալը քէնտի օմուղ. Լարընըն իւստիւնէ գօյտուգտա՝ սիզէ եւվաշճաճըգ էյիլիպ թէրինիզի սիլէ. պիլիւսինիզ:

— Պէն գապուլ իթմէմ. էօլէ գօր. գու իլէ էյիլիպ թէրինիզի սիլէճէյիմի. զէ, տամալարըն սօլ թարաֆընտան պիլէր բէշկիւր աստըրըպ տա սիլիննէք օլմա՛ղ մը:

— Պարիթ օլտուն շու սէօլլէրին միւսիւ, եինէ սըճադ չօրպաեա սօուգ. սու տօլտուրմա:

— Ճանըմ նէ՛ տէմէք տիր, եալը. նըղ սիզին էֆքեարընըղ՝ մը տիլնէյէ. լիմ, պէնիմ էֆքեարըմը նիլի՞ն տիլնէ. մէզսինիզ:

— Եօգ սէնին սէօլլին օլմայաճադ:

— Իստէր իսէն պիզտէն այրըլ:

— Բապէ՛ մատմաղէլ, բառտօն տիլէրիմ, սիզին տէտիլինիզ օլտուն. տէյիլ մէնտիլինիզ իլէ անճադ ալլու. նուն թախտապէզիսի իլէ եիւզիւմիւ սիլսէնիզ, սէս չըգարմամ վէ իֆթի. խար իտէրիմ:

— Տիլնէլինիզ:

Մապալէ վաբ

ԶԵԿՈՅՑ

Կը խնդրուի արդոյ Հեղինակներէ և Թարգմանիչներէ որպէս զի ծանուցման համար բարեհաճին իրենց գործերէն երկու օրինակ ղրկել մին խըմբագրութեան և միւսը Արտօնատիրոջ:

Պ Ա Տ Մ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

ՕՍՍԱՆԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

Մէարիֆ նէգարէթը ճէլիլէսի մէ. մուրիյնտէն Աշճեան Միքայէլ էֆ, մէքեաթիպը միլիյէտէ թէտրիս օլըն. մագ վէ պիրինճի ճիլտի օլմագ իւզըն «Պատմութիւն Օսմանեան Պետութեան» սէրլէվհասը թաշթընտա էրմէնիճէ պիր թարիխը Օսմանի թէէլիֆ ունէշը իթ. միշ տիր:

Հագիգաթէն պիր սուրէթը մաթ. լուպէ վէ միւքէմէլէտէ թէէլիֆ ի. տիլմիշ օլտն իշպու թարիխը Օսմանի տէրս քիթապը՝ հէր քիթապըք տիւք. քեանլարընտա վէ պախուսուս Պէր. պէրեան մաթպաասընտա Յ զըշ. ֆի. յաթլա սաթըլմագտա տըր. ոիլ:

ՖՕԹՕԿՐԱՖ

ԳԱՐԱԳԱՅԵԱՆ ՊԻԱՏԵՐԻԵՐ

ԳՈՒԼԷ ԳԱՐՈՒ ՆՕ. 677

Միւշթերիւրիմիդի մէմուռն գըլմագ, էսկիտէն պէրու մէսլէքիմիդ օլտուղու ամմէնին մալիւմիւ տիր: Պու տէֆա Նվրօբանըն էն մէշուր ֆապրիգալարընտան ճէլպ խտէրէք, աթըլլիյէմիդի տօնաթմըլ օլտուղու մուղտան, միւրաճաթ իտէճէք միւշթերիւր հէր հալտէ մէմուռն գալաճագլամ տըր: Գաբայը հալատա պիլէ բէմիմ չէքիւր: Զօճուգլար վէ չօգ տուրմաղա թէհամմիւրիւ օլմալանլար իչին, էն սօն իւսիւլտէ (էնթաթանթտնէ) եանի միւշթերիւրի եօրմագալըն բէսիմիէր չէքիւր: Պուռնտան մաաաա ֆօթօկրաֆ իչիւն էն մէշուր ֆապրիգալարտան հէր ճինս մաքինա վէ լէվագիմաթ վէ էճղա կէթիւրթտիւրիւլալ, էհվէն ֆիյաթէ սաթըլուր:

Միւրաճաթ իտէնլէրէ մէճճանէն տէրս վէրիւլալ, մէրագլըտը իչիւն 180 դրուշա գաաա մաքինալար ֆիւրուլաթ օլունուր:

— 36 —

րուդ մէջ, ուրեմն ինչո՞ւ պիտի կորսնցունես այս ամենը: Կին մը՝ ամուսնանալով գերի կը դառնայ. մարդու մը գերի՞ն ըլլալ . . . Ի՞նչ անմտութիւն, շատ շուտ կը զղջաս:

Օրիորդ Օլիմբիատ ալ՝ բարձրահասակ, երկայն բարակ աղջիկ մըն էր, որում ոչ ոք կը քծնէր, ոչ ոք մեծարանք կընէր. ուստի նա ալ ամենամեծ արհամարհանք կը կեղծէր էրիկ մարդոց դէմ ու կը կրկնէր անդադար.

—Տէ՛ր Աստուած, ի՞նչ անշնորհք են սա էրիկ մարդիկ. ի՞նչպէս կարելի է սիրել զանոնք: Մեծագոյն մասն աղտոտ ոտքեր և էշու պէս քալուածք մը ունին. անշնորհք ձեւերով մը կը հագուին ու գլխարկնին ալ ճիշդ նման է վառարանի մը խողովակին կամ աղցանի տման ներու. և տակաւին կուզեն մեր գլխաւորն ըլլալ. մեզ պաշտպանելու երեւոյթ ունին. բէ՛հ, ես չեմ ուզեր իրենց պաշտպանութիւնը . . . գլուխնին փարատի: Ա՛հ, մի՛ ամուսնանաք, սիրելիդ իմ Սէզաուին, մի՛ ամուսնանաք. ծաղրեցէք, արհամարհեցէք այդ պարոնները . . . խնդացէք իրենց վրայ, մի՛ հաւատաք ինչ որ կըսեն ձեզ, սուտ կը խօսին:

Սէզաուին, որուն սիրտը դիւրագոյալութենէ զուրկ էր, իր երկու բարեկամուհեաց կարծիքէն էր, և կը մերժէր ամեն անոնք,

ՖՕՐԹՈՒՆԱՅ

ԱՆՕՆԻՄ ՈՒՄՈՒՄԻ ՍԻԿՈՒՐԹԱ

ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՍՐ

1668 րէ Պերլէնրէ Բէէսիւ օլտանուլ րուր.

ՍԵՐՄԱՅԷ 1,875,000 ՖՐԱՆԳ

ԻՀԹԻԵԱԹ ԱԳՃԷՍԻ 1,337,500 »

Տէրաատէթ բիաչաթընտա պիւրլէշմիշ օլտն իշպու սիկուրթա գումբանեալարը. քէֆալէթի միւթէգապիլէ իլէ հէր նէվի էմթաա վէ ագչէ կրուբօլարընը, տէնիդ, նէնր վէ գարա նագլիեաթը թէհլիքէլէրինէ գարըն զայէթլէ ֆաեիտէպալիս շէրաեիթ իլէ սիկուրթա իտէրլէր.

ՏԻԻՍԷԼՏՐՓԵՐ

ՏԷՆԻՁ, ՆԷՂՐ ՎԷ ԳԱՐ

ՈՒՄՈՒՄԻ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՍՐ

1745 րէ Տէսէլթօրֆա Բէէսիւ օլտանուլ րուր.

ՍԵՐՄԱՅԷ 3,750,000 ՖՐԱՆԳ

ԻՀԹԻԵԱԹ ԱԳՃԷՍԻ 3,099,367. 15 ՖՐ

Տէրաատէթ բիաչաթընտա պիւրլէշմիշ օլտն իշպու սիկուրթա գումբանեալարը. քէֆալէթի միւթէգապիլէ իլէ հէր նէվի էմթաա վէ ագչէ կրուբօլարընը, տէնիդ, նէնր վէ գարա նագլիեաթը թէհլիքէլէրինէ գարըն զայէթլէ ֆաեիտէպալիս շէրաեիթ իլէ սիկուրթա իտէրլէր.

ՀԱՆՁԷԱԹԻՇԷ

ԵԱՆՂԸՆԱ ԳԱՐՇԸ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՍՐ

1874 րէ Հապոռէրիս Բէէսիւ օլտանուլ րուր.

ՍԵՐՄԱՅԷ 3,750,000 ՖՐԱՆԳ

ԻՀԹԻԵԱԹ ԱԳՃԷՍԻ 600,000 »

Իշպու սիկուրթա գումբանեալար, հէր նէվի էմթա վէ էշեաթ, անպար վէ մաղազա աէրուրէրինտէքի էմթաաեը, էն զիեատէ ֆաեիտէպալիս շարթլար իլէ սիկուրթա իտէր: Թալիլի մալիւմաթ ալմագ իսթէնէնլէր, պալէատէ զիքը օլունան իւշ գումբանեալարըն ումումի մասլահաթիւլը պուրունան իսթանպուլտա Պահչէ-Գաբուսունտա Բասիմ բաշա խանընտա նիւմէրօ 13 վէ 14 տէ ՏԻՐԱՆ Ս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ԷՓԷՆ, տիեէ միւրաճաթ իթմէկէ տալէթ օլունուր:

— 33 —

ներելի է երբեմն չար ըլլալ. բայց պէտք է որ և է չափ մը դնել անոր. նրբամիտ և հանճարեղ քննադատութիւն մը միշտ յաջողութիւն կը գտնէ, բայց չի յաջողիր չարութիւն մը, որ վարպետորդի չէ:

Երբոր Սէզաուին երկու կամ երեք երեկոյթի մէջ ձանձրութիւն զգար, կըսէր իր մօրեղբոր.

—Պուէղիւնի դառնանք:

Մօրեղբաքն աւելին չէր ուզեր, և հետեւեալ օրն իսկ կը թողուին Բարիզը:

Բայց այն պզտիկ անյաջողութիւնները, զորս ունեւած էր Սէզաուին, հասկըցունել տուին նմա թէ՛ ընկերութեան մէջ ապրելու համար, միայն չի բաւեր զինաչարժութիւն և ձի հեծնալ գիտնալ:

Ամեն տօնախմբութեանց մէջ կը պարէին. Սէզաուին որոշեց պար սորվել և վերջապէս համն առաւ: Քանի որ ամեն բարեկիրթ աղջիկ երաժշտութիւն գիտէին, դաշնակ մը դընել տուաւ և վարպետ մը բռնեց: Բայց և այնպէս, բնաւ ճաշակ չունենալով այս նուագարանին, և մէկ ձեռքով մինակ Մալլարի զարնել սորվելով, դաշնակը ձգեց և որսորդութեան փող մը առնելով, քիչ ժամանակի մէջ երկրին բոլոր որսերն ի փախուստ տանելու

ՏԻՇ ԹԱՊԻՊԻ ԺՕՁԷՖ ՆԱԼԲԱՍ

Տիշթապիպիներն են մահիրէրինանէն օլուպ , քէնտիսինէ միւրաճաաթ իտէն- լէրի ազ վադըթ զարֆընտա շիֆաբէ- զիր իթմէքլէ պիհադգըն խօշնուտ իթ- միշ օլան ժօղէֆ Նալբաս էֆ. Սիրքէ- ճիտէ Թրամվայ ճատտէսինտէ Տույու- նու Ումումիյէ իտարէսի դարչըսընտա 8 նումէրօլը մահալը մախսուստա պու- լունմադտա տըր :

Թապիպը մուժալիէյհ զայէթ մա- հիրանէ պիր սուրէթտէ իմալ էյլէտի- կի տիշլէրի էհվէն ֆիյաթլա ֆիրուլթ իթտիկի կիպի , միւշթէրիլէրինի քէ- մալը հիւրմէթ վէ նէզաքէթլէ գապուլ վէ տիշ խասթալըդլարընը հիւսնիլ թէ- տավի իտէրէք , ճիւմէնին մէմնուսի- յէթինի դազանմադտա տըր :

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ն Շ Ա Ն Պ Է Ր Պ Է Ռ Ե Ա Ն

— 34 —

չափ երեւելի դարձաւ :

Ապա ուրիշ գաղափար մը եկաւ Սէզառի- նի միտքը :

Երբեմն տեսած էր այնպիսի մարդիկ , որք լուրջ խնդիրներու վրայ կը խօսէին և կամ ի- րաւագիտական կէտերու վրայ կը ճառէին : Ուստի իր միտքը գրաւեց գիտուն ըլլալու , լատիններէն և յունարէն սորվելու և օրինա- գիրքն ուսումնասիրելու անդուսպ տենչ մը , որ- պէս զի ամեն նիւթի վրայ կարենայ խօսիլ փաստաբանի պէս :

Երկու տարի շարունակ Դաւթաբաշ Լըպէշէ կարգաց . բայց այս բան աւելի հաճելի չըրաւ զինքը ընկերութեանց մէջ :

Երբոր Սէզառին տասն և ութ տարու ե- ղաւ , ամուսնութեան ցանկացողք կարկուտի պէս տեղալ սկսան . վասն զի գիտէին թէ հա- րիւր հազար ֆրանք յորամօթիտ ունէր և թէ միակ ժառանգորդն էր Պ. տը Վապոբոնի , որ խոշորկեկ հարստութեան մը տէր էր :

Բայց Սէզառին բնաւ տրամադրութիւն ցոյց չէր տար ամուսնութեան , և ամենեւին փա- վազ չունէր կորսնցունելու իր ազատութիւնն , որ այնքան հեշտ է մանկամարդ աղջկանց հա- մար . ուստի այս զգացմամբ կը խօսէր իր եր- կու բարեկամուհեաց հետ :

ՖՌԱՆԳՅՕՐԹՈՒԱԶ

ՏԷՆԻՁ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՍԸ

Սէմաեէ ֆրանգ 0,250,000

Իհթիեաթ ազչէսի ֆրանգ 1,270,000

Մէղքիւր գումբանիա տէնիղ գաղալարընա գարչը վաբօրյարտա վէ կէ- միլէրտէ երւքլէնիլէն մալլէրի , վէ քէզալիք բօսթա խտարէլէրինէ թէսլիմ օլունան միւճէվհէրաթ վէ եախօտ պանդնօթ էվրադը զաեթէթ էհվէնիլէթ վէ սուհուլէթլէ սիկուրթա իտէր :

Պու ճիհէթլէ մէպալիղի քիւլլիեէեի սիկուրթա իտէպիլմէք իչին իշպու գումբանիա էվրօբատա 13 թանէ պիւեիւք սիկուրթա գումբանիալարըյա պիրլէնմիշ տիր : Պունլարըն թէքմիլ սէրմաեէ վէ իհթիեաթ ազչէսի 100,000,000 ֆրանգը կէչէր :

էքմիլ թիւրքիա աճէնթէսի

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ՄԻՒՆԻԽ ՊԻՐԼԵՇՄԻՇ

ԵԱՆԿԸՆԱ ԳԱՐՇԸ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՍԸ

Սէրմաեէ

Իհթիեաթ ազչէսի 1888 Յունիսէ գատար

Սէնէվի իրատ 1888 Յունիօէ գատար

Փրանգ 8,000,000

Փրանգ 4,817,262

Փրանգ 10,069,700

Մէղքիւր գումբանեալար տէքօղիթօլար վէ խանէլէր վէ անլէր իչինտէ պուլունան մալլէր վէ մօպիլեալարը զաեթէթ էհվէնիլէթ վէ սուհուլէթլէ , թէէմիլնաթը գալիեէ թահթընտա օլարագ սիկուրթա իտէրլէր :

Իսթանպուլ աճէնթէսի

Իսթանպուլ, Պահճէ-գաբու , Եօրկիտիա խան ԳՈՒՆԻԿ ՍՍՏՈՒԱԾՍՏՈՒՐ

Մալիւմաթ. — Շիրքէթլէրիմիղին Տէրիսաատէթ պանքէրլէրի պուլունտն Ներսէսեան Բէտէր վէ Մախուսուս էֆէնտիլէր հիսապը կէօրիւմիւշ , վէ միւտիլիեթի ումումիեէ թարաֆընտան թաստիղ օլունմուշ հէր կիւնա զարար ու զիեանք թազմինէ թէմամիլլէ թալիմաթ ախլ իլլէմիլլէր տիր :

— 35 —

Օրիորդ Բաօլինա և օրիորդ Օլիմբիատ իր մտերմուհիներն էին , որոց հետ ծանօթացած էր ընկերութեանց մէջ , և որոց իսկոյն կապ- ուած էր սերտիւ . վասն զի մեծ նմանութիւն կար իրենց տեսնելու . գօրծելու և խորհելու եղանակաց մէջ :

Օրիորդ Բաօլինա գրականութեան պարա- պող մըն էր :

Տասն տարի առաջ բառեղծուած մը լու- ծած էր օրագրի մը մէջ , և այն ժամանակէն ի վեր իր ամենէն մեծ հաճոյքն էր ուսանիլ և ուսումնասիրել . ոտանաւորներ , առակներ կը շինէր , սպասելով որ օր մըն ալ ողբերգու- թիւն մը յօրինէ . ասիկայ իր միակ նպատակն , իր միակ մտածութիւնն էր . բայց կուզէր ա- նեղծ նիւթ մը գտնել և դեռ չէր գտած :

Եւ որովհետեւ երիտասարդք կը խնդային յաճախ երբ ոտանաւոր մը կարդալ սկսէր , սաստիկ ատելութիւն մը զգացած էր ընդդէմ անոնց , որք հասկըցած չէին իր բանաստեղ- ծական տաղանդն և կըսէր յաճախ առ Սէզա- րին .

— Մի՛ կարգուիր , սիրունիկս , իմ խօսքիս նայէ , մի կարգուիր . դուն հարստութիւն և ազատութիւն ունիս . մօրեղբայրդ կատարելա- պէս ինքնիշխան կը թողու քեզ բոլոր կամքե-